

**ЎЗБЕК АДАБИЁТИ
НАМУНАЛАРИ
АРАБ ТИЛИДА**

Тошкент - 2014

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ШАРҚШУНОСЛИК ИНСТИТУТИ

ЎЗБЕК АДАБИЁТИ НАМУНАЛАРИ АРАБ ТИЛИДА

Тошкент – 2014

وزارة التعليم العالي و المتوسط التخصصى بجمهورية ازبستان

جامعة طشقند الحكومية للدراسات الشرقية

نماذج الادب الازبكى باللغة العربية

طشقند - ۶۰۱۴

Ўзбек адабиёти намуналари араб тилида, таржималар тўплами. – Т., 2014. – 108 б.

ИТД-1-144 “Ўзбек адабиёти намуналарини шарқ тилларига таржима қилишнинг назарий ва амалий масалалари” илмий –тадқиқот лойиҳаси доирасида тайёрланган ушбу таржима тўпламида машҳур ўзбек адибларининг ҳикоялари ва уларнинг таржималари ўрин олган. Таржималарни тайёрлашда Тошкент давлат шарқшунослик институтининг Араб филологияси кафедраси устозлари ҳамда мазкур йўналишда таҳсил олаётган магистр, талабалар, илмий-тадқиқот ишлари ва бадний таржима билан шуғулланиб келаётган мустақил тадқиқотчилар иштирок этдилар. Тўпламдан араб тили дарсларида хрестоматия сифатида фойдаланиш мумкин. Шу билан бирга ўзбек адабиёти билан қизикқан араб тилида сўзлашувчи дўстларимиз ҳам эндиликда машҳур ўзбек адибларининг ҳикояларини ўз она тилларида ўқиш имкониятига эга бўладилар.

Тўпловчи ва нашрга тайёрловчи:

ю.ф.н., доц. Бузахро Бегматова

Мухаррирлар:

доктор Ҳилол ибн Абдураззоқ

Миср Араб Республикаси, Қоҳира университети ўқитувчиси

Абдулазиз Рустамов

ТошДШИ Араб филологияси кафедраси ўқитувчиси

Тақризчилар:

доктор Ҳилол ибн Абдураззоқ

Қоҳира университети ўқитувчиси

Орифхўжаев Носирхўжа

ТошДШИ Араб филологияси кафедраси мудири

Тўплам Тошкент давлат шарқшунослик институти Кенгашининг 2014 йил 29 сентябрдаги 2-сонли қарори билан нашрга тавсия этилган.

نماذج الادب الازبكي بللغة العربية، مجموعة التراجم. طشقند - ٢٠١٤

"مسائل الترجمة النظرية والعملية إلى اللغات الشرقية لنماذج الأدب الأزبكي" توجد حكايات الكتاب الأزبكيين المشهورين وترجمتها في هذه مجموعة الترجمة الامستعدة في إطار مشروع البحث العلمي. اشترك مدرسو كرسي اللغة العربية وآدابها بجامعة طشقند الحكومية للدراسات الشرقية والماجستير والطلاب المتعلمون فيه والباحثون المستقلون المشتغلون بالترجمة الأدبية وشؤون البحث العلمي في استعداد الترجمات. يمكن أن يستخدم المجموعة في دروس اللغة العربية. مع ذلك أصدقائنا المهتمون بالأدب الأزبكي أيضا يستطيعون أن يقرؤو بعد الآن حكايات الكتاب الأزبكيين المشهورين بلغتهم الوطنية.

مركزة ومجهزة إلى النشر:

الأستاذ المساعد بوزهرة بيجماتوفا المرشحة في الحقوق

مراجعة:

دكتور هلال ابن عبد الرزاق

مدرس جامعة القاهرة لجمهورية مصر العربية

عبد العزيز روستاموف

مدرس كرسي اللغة العربية وآدابها بجامعة طشقند الحكومية للدراسات الشرقية

تقريظ:

دكتور هلال ابن عبد الرزاق

مدرس جامعة القاهرة لجمهورية مصر العربية

عارفخوجايف ناصر

مدير كرسي اللغة العربية وآدابها بجامعة طشقند الحكومية للدراسات الشرقية

أوصيت المجموعة بالطبع وفقا لقرار المجلس العلمي بجامعة طشقند الحكومية للدراسات الشرقية رقم القرار ٢

تاريخ ٢٩/٩/٢٠١٤ م.

СЎЗ БОШИ

Ҳозирги глобаллашув даврида Ўзбекистон кўплаб Европа ва Осиё мамлакатлари билан турли соҳаларда фаол равишда алоқаларни ривожлантириб бормоқда.

Аждодларимиз қолдирган кўплаб нодир асарларни, замонавий буюк шоир ва ёзувчиларимизнинг асарларини чет тилларига ўгириб, уларни чет элдаги шеърят ва адабиёт мухлисларига етказиб бериш бугунги кунда долзарб бўлиб турган масалалардан биридир. Мамлакатимиз ўз мустақиллигини қўлга киритганидан сўнг, унинг буюк адиб ва алломаларини адабий ва илмий меросларини турли тилларга ўгириш орқали бой тарихий меросимиз, кадриятларимиз, урф-одатларимиз, қолаверса мамлакатимизда ижод қилаётган адибларнинг асарлари орқали мамлакатимиз, унинг захматкаш халқи ҳақида ўзга мамлакат вакилларига маълумот бериш имкони туғилди.

Ушбу ИГД-1-144 **“Ўзбек адабиёти намуналарини шарқ тилларига таржима қилишнинг назарий ва амалий масалалари”** илмий-тадқиқот лойиҳаси доирасида тайёрланган бу таржима тўпламида машҳур ўзбек адибларининг ҳикоялари ва уларнинг таржималари ўрин олган. Таржималарни тайёрлашда Тошкент давлат шарқшунослик институтининг Араб филологияси кафедраси устозлари ҳамда мазкур йўналишда таҳсил олаётган магистр, талабалар, илмий-тадқиқот ишлари ва бадий таржима билан шуғулланиб келаётган мустақил тадқиқотчилар иштирок этдилар. Тўпلامдан араб тили дарсларида хрестоматия сифатида фойдаланиш мумкин. Шу билан бирга ўзбек адабиёти билан қизиққан араб тилида сўзлашувчи дўстларимиз ҳам эндиликда машҳур ўзбек адибларининг ҳикояларини ўз она тилларида ўқиш имкониятига эга бўладилар.

Араб филологияси кафедраси мудири
Н. М. Орифхўжаев

ФАНОРЧИ ОТА

Тор, қийшиқ кўчанинг ўксик оқшомини Турсункул аканинг чурук дарвозаси тепасига ўтқизилган бир фанорнинг титроқ нурларигина ёритар эди. Уни ҳар кун кечкурун паст бўйли, бурушиқ юзли бир чол келиб, ёкиб кетар эди. Биз уни «Фанорчи ота», дер эдик. У жуда юввош, индамас кишийди, кичкина нарвончасини чаққон кўйиб, аллақандай усталик билан чиқар, қўлтиғидан кир рўмолчасини олиб, авайлаб фанор ойналарини артарди. Фанорни ёккач, ерга тушиб, обкашдек букилган елкасига нарвончасини кўйиб бирпасда кўздан йўқолар эди.

Фанор қурилган вақтларда бутун маҳалла қувониб, унга аллақандай меҳр ила қараган бўлсалар-да, фақат бу меҳр узоққа чўзилмаганди. Кейинча ҳар ким унга парвосиз бўла бошлади.

Айниқса, маҳалла болалари ила фанор орасида англашилмас душманлик уйғонди. Тўпланишиб, аввало бир-биримизнинг дўппимизни отишар, фанорга дўппи кийгизган ўртоқ мерганлиги ила керилар эди. Кейинча бу ҳам бизни зериктира бошлади. Чунки пистон қадалган ёки ҳар турли ипақлар билан безалган дўппини кийиб олиб, фанор чиройли бир тус олар, бизни хафа қилгандек бўлар эди. Шунинг учун қўлимизга тош, кесак олиб, фанорга ҳужум қилишни ўргандик. Бунда у жуда кучсиз эди: кичкина бир кесак ёки тош парчаси бечора фанорнинг ойна кўзларини ўпириб туширарди. Кейин-кейин Фанорчи ота ҳафтада уч-тўрт марта унга «янги кўзойнаю» тақиб кетишга мажбур бўларди. У кетди, дарров биз янги «кўз»ини ўйиб олардик. Шундай бўлса-да, Фанорчи ота «Лом» деб оғиз очмасди. Унинг бу қилиғи бизга сира ёкмас, тутиб олиш учун пойласа, ҳатто биронтамизни тутиб урса экан, дер эдик. Аммо шу тилақлардан битгаси ҳам юзага чиқмасди.

Бир кун, намозшом вақти, кўчада болалар кўп эди. Ичимизда энг кўп қўркмайдиган, энг баттол Қосим чўлок:

«Болалар!» — деди. Чангга ботган юзларимиз янги бир нарса кутиб, унинг кўзларига тикилдик.

— Фанорчи ота келадиган вақт яқин. Синдирамиз. Нима қилар экан? — деди-да, кўлга илинадиган бир нарса қидира бошлади.

Қўлларимиздан ғизиллаб учган тош-кесаклар фанорнинг ҳамма кўзларини тешиб ўтган эди. Узоқдан Фанорчи отанинг букил-

ган кичкина қомати яқинлаша бошлади. Нарвонча елкадан тушиб, таъзим ила деворга суянди. Фанорчи ота унинг устига чиқди-да, «чирт» этиб, гугуртни ёкди: фанор тўрт тарафдан қулаган уй каби ажава тусда, яна бир томонга қийшайиб турар эди. Биз ҳаммамиз керилиб турар эдик. Баъзилар «пик-пик» кулишди. Чол касал одамга ўхшаб, секин-секин пастга тушди. Ўсиқ қошлари тагида қисилиб ётган кўзлари ила ҳаммамизга ялингансимон қаради-да, майин бир товуш билан:

– Тентак болаларим, бу қандай гап? Фанорга тегмасанглар, бир нарса бўладими? У юқорида, сизлар пастда ўйнай беринглар-да.

Болалар жим бўлган эди.

– Сизлар ҳали ёш, кўзларингиз ўткир. Қоронғи ҳам, ёруғ ҳам барабар. Хуфтон бўлмасдан оналарингизнинг кучоғида пиш-пиш ухлаб қоласиз ҳаммангиз. Бизга ўхшаш қари-қартаанглар учун чироғ жудаям керак, – деди.

Болаларнинг кўзи чолда эди.

– Тунов куни кечаси қаттиқ ёмғир ёғиб турган эди. Бу ёққа келсам, кўча қоп-қоронғу. Фанорнинг тешик ойнасидан шамол кириб ўчириб қўйган. Ана у ариқнинг бўйига борганимда бир нима сувни шапиллатарди. Ёпирай, нима экан, деб фанорчамни ариққа тутсам, мендан ҳам қари бир киши ариқдан чиқолмай ётган экан. Дарров кўлидан тортдим, бир амаллаб четга чиқардим, ҳамма ёғи лой, жиқ-жиқ сув.

Болалардан бири:

– Вой, бояқиш, соқолиям, юзиям лойми?

– Ҳамма ёғи лой бўлган... Кейин етаклаб уйига элтиб қўйдим, – деди чол.

Менинг кўзимга Фанорчи отанинг дегани шундай кўриниб келганди. Қосим чўлоқ:

– Ёлғон-ёлғон! – деб бақирди. Болалар бирдан:

– Рост! – деб жавоб қайтаришди.

– Ким энди синдирса, шуни тутиб берамиз отамга, – деди Аҳмад. Фанорчи ота:

– Ҳа, баракалла, энди синдирмайсизларми? – деди.

– Йўқ-йўқ, – жавоб бердик биз шу замон. Кичкина нарвонини яна елкасига илиб, чол қоронғиликка кириб йўқолди.

Шундан бери, ҳақиқатан, фанорга ҳеч шикаст тегмади. Ҳозир шу фанорнинг ўрнида сим тўр билан ўралган тухумдан каттароқ

электр лампочкаси ёниб туради. Унинг учун на ёқувчи, на гугурт, на мой керак. Ҳеч бир бола тегажонлик қилиб тош ҳам отмайди. Унинг ёруғида юрганда ёшлигимнинг бир парчасини ва Фанорчи отанигина хотирлайман.

العم "مضيء الفانوس"

كانت أنوار الفانوس المهتزة و المعلقة فوق باب أفندي "طرسن قول" تثير شارعنا المنحني الضيق ليلا و كان يضيء هذا الفانوس كل يوم عجوز قصير القامة، متجدد الوجه و كنا نسميه العم "مضيء الفانوس". كان رجلا لين القلب و قليل الكلام و كان يصعد على سلمه الصغير ببراعة غريبة و يأخذ من تحت ابطه منديله الوسخ و ينظف به زجاجة الفانوس و بعدما يضيء الفانوس، يتزل و يحمل سلمه على منكب المنحني الذي يشبه قضيب السقا الذي يحمل الماء و يخنفي عن الأنظار.

عندما وُضع هذا الفانوس كان الكل مسرورا في الحي و لكن بعد فترة أصبحوا لا ينتبهون اليه. و بعد مدة، ظهرت العداوة بين أولاد الحي و الفانوس. كنا نجتمع و نرمي قبعتنا تجاه الفانوس و من استطع أن يُلبس قبعته الفانوس، يصبح فائزا. و لكن بعد حين من الزمان مللنا من هذا الأمر، لأن الفانوس الذي لبس القبعة المزينة بالحجر، كان يلمع و يبدو جميلا و هذا كان يجزئنا فبدأنا نرحم الفانوس. الفانوس ضعيف و نحن جبارون. الحجر الصغير يكسر زجاجة الفانوس و عملنا هذا يجعل العم "مضيء الفانوس" يضع الزجاجة الجديدة له كل ثلاثة أو أربعة أسابيع و لكن بعدما يمشي هذا العم، نكسره مرة ثانية. رغم ذلك، هذا العم لم يكن يقول لنا شيئا و عمله هذا كان يغضبنا و أننا كنا نعتقد إذا وقعنا بيده، فسوف يضرنا و لكن لم يحدث كذلك. يوما ما في وقت الظهر كان في الشارع كثير من الأولاد. بيننا ولد اسمه "قاسم الأعرج" لا يخشي شيء. صرخ "يا أولاد". نظرنا إليه منتبهين و غبار الشارع تعلق رؤوسنا من كثرة اللعب. "اقترب الوقت الذي يأتي فيه العم "مضيء الفانوس". دعونا نكسر الفانوس و نتبع ماذا يحدث" و بدأ يبحث عن شيء يكسر به الفانوس.

طارت الأحجار من أيدينا و كسر الفانوس. اقترب العم "مضيء الفانوس" بقامته الصغيرة من بعيد. أنزل السلم من فوق منكب و أسنده على الحائط و صعد عليه و أضاء الكبريت: الفانوس مثل البيت المدمر و مائلا إلى طرف آخر و كنا نشاهد العجوز دون اكتراث. بعض الأولاد ضحكوا. العجوز نزل مثل رجل مريض و نظر إلينا بعينيه المبتهلتين تحت حاجبيه المقوس و قال بصوت منخفض:

ما هذا يا أولادي؟ لماذا تكسرون الفانوس. أليس من الممكن أن تلعبوا بعيدا عنه.

الأولاد صامتون.

قال "أنتم صغار السن، عيونكم قوية و بصركم حاد. لا فرق عندكم بين الظلام و النور. تنامون عند أمهاتكم قبل صلاة العشاء. أما نحن الشيوخ فنحتاج إلى النور جدا".

أمعنتُ عيون الأولاد إلى العجوز الذي استمر يحكي و يقول:

"قبل البارحة كانت السماء تمطر بغزارة. عندما أتيتُ، وجدتُ هذا المكان مظلمًا. دخل الريح من فتحات الفانوس و أطفالاً و حين اقتربتُ من الجدول الغريب سمعتُ صوتا فتعجبتُ و كان صوت لشيوخ أعجز مني قد وقع في الجدول و لا يستطيع الخروج فساعدهُ على الخروج و خرج مغطي بالماء و الطين.

سأل أحد من الأولاد:

"هل كانتُ لحيته و وجهه يكسوها طين؟"

قال العم "كل بدنه كان مكسوا بالطين و ساعده علي الوصول إلى بيته"

تجسد هذا المنظر أمام عيني. قال "قاسم الأعرج": أنت تكذب" و أجاب الأولاد "صحيح" و

قال أحمد "من يكسر الفانوس مرة أخرى، نمسكه و نعطي لعننا.

قال مضيء الفانوس: "بارك الله فيكم، إذن لن تكسروه؟

و نحن أجبنا: "لا لا"

أخذ العجوز السلم و خفي عن الأنظار.

بعد هذا، لم يكسره أحد و الآن يضيء شارعنا مصباح كهربائي لا يحتاج إلى من يضيئه أو ينيه بالكبريت و الزيت. لا يرمي أحد الحجر و كلما أمر بهذا المكان أتذكر طفولتي و العم "مضيء الفانوس".

ترجمها: لاشينبيك عبد الكريموف

*Араб филологияси кафедраси магистри
Лочинбек Абдукаримов таржимаси*

МУНДАРИЖА

СЎЗ БОШИ	5
ФАНОРЧИ ОТА (<i>Лочинбек Абдукаримов таржимаси</i>).....	6
العم "مضىء الفانوس".....	8
ИЛИНЖ (<i>Лочинбек Абдукаримов таржимаси</i>).....	10
الأمل.....	18
АДАБИЁТ МУАЛЛИМИ (<i>Артиков Исроил таржимаси</i>)....	24
مُعَلِّم الآداب.....	26
ТЎЙДА АЗА (<i>Мамадалиев Муҳсин таржимаси</i>).....	29
الماتم في الفرح.....	33
КАЛ МУЛЛА (<i>Санакулова Умида таржимаси</i>).....	37
كال مُلّا.....	39
<i>Дафтар ҳошиясидаги битиклар (Жаъфарова Диёра таржималари)</i>	41
دكريات على هوامش الدفتر.....	41
УРУШНИНГ СЎНГГИ ҚУРБОНИ (<i>Акмалхонов Акмалхон ва Хаитов Илёс таржимаси</i>).....	76
أضحية الحرب الأخيرة.....	83
ОППОҚ ҚОР (<i>Асқаров Абдурашид таржимаси</i>).....	88
ثلج ابيض.....	91
ШИРОҚ (<i>Алиева Диёра таржимаси</i>).....	94
رواية " شراق".....	100